

Disaini lõimimine regionaalsesse innovatsiooni- poliitikasse

SEE poliitikasoovituste kogumik
01—

November
2009—

Disaini
lõimimine
regionaal-
sesse inno-
vatsiooni-
poliitikasse

Sisukord

Lk /03	Lühikokkuvõte
Lk /04	Sissejuhatus
Lk /07	Innovatsioonipoliitika prioriteedid
Lk /08	Teenuste innovatsioon
Lk /09	Riigihanked
Lk /10	Koostööklastrid ja -võrgustikud
Lk /11	Juhtivad turud ja ökoinnovatsioon
Lk /12	Intellektuaalomandi õigused
Lk /13	Innovatsiooni ulatuse laiendamine
Lk /14	Järeldused

Lühikokkuvõte

Esimesel Euroopa innovatsiooni suurkohtumisel 2009. aasta oktoobris kinnitas Euroopa Parlamendi president Jerzy Buzek: “Euroopa eesmärk on saada juhtivaks teadmispõhiseks majanduseks. Samas aga läheb innovatsioonialane pädevus kusagil teadus- ja arendustegevuse ning turu vahel kaotsi.” Selles valguses ja samal ajal, kui liikmesriigid püüavad toime tulla globaliseerumise, majanduslanguse ja tootmis põhiselt teenustepõhisele konkurentsivõimele liikumise kombineeritud mõjuga, on innovatsioonipoliitikas kogu Euroopas praegu üleminekuperiood. Tavapäraseid innovatsioonimootoreid (teadus- ja arendustegevust ja tootearendust) täiendavad innovatsiooni laienev ulatus ja sügavus. Nii Komisjoni 2006. aasta teatises “Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia” kui ka talituse 2009. aasta töödokumendis “Disain kasutajakeskse innovatsiooni käivitajana”¹ teadvustatakse seda arengusuunda: “Kuigi tehnoloogiline innovatsioon on tähtis, on vähemalt sama palju ruumi mittetehnoloogilisele innovatsioonile läbi ärimudelite muutmise, disaini parema rakendamise ja protsessikorralduse parandamise”. See laiem innovatsiooni tõlgendus tähendab kvalitatiivset ja kvantitatiivset nihet tehnoloogiapõhiselt innovatsioonilt kasutajakesksele innovatsioonile ning asetab suurema strateegilise tähtsuse sellistele komponentidele nagu disain ja loovus, mida traditsiooniliselt peetakse innovatsiooniprotsessi äärealaks.

Nimetatud arengutest lähtuvalt püütakse käesolevas SEE poliitikasoovituste kogumikus tuua välja kuus prioriteeti, mida Euroopa innovatsioonipoliitika kavades järjepidevalt esmatähtsatena määratletakse. Need eesmärgid on pandud paika selleks, et:

- tõsta nõudlust uuenduslike toodete ja teenuste järele,
- soodustada poliitikainstrumentide abil innovatiivset keskkonda ja
- kõrvaldada tõkked innovatsiooni teelt.

Nõudlust uuenduste järele on võimalik tõsta riigihangete ja avalike teenuste kaudu, mis toimivad teenuste innovatsiooni katalüsaatoritena. Innovatiivse keskkonna soodustamine nõuab poliitilist raamistikku, tagades kaitset intellektuaalomandi õiguste näol ja luues koostööklastrite ja -võrgustike edendamise teel tihedamaid sidemeid teadusasutuste ja tööstuse vahel. Turutõkete kõrvaldamine uuenduste teelt tähendab soodsate tingimuste loomist juhtivate turgude tekkimiseks, näiteks eeliseid ökoinnovatsioonile ja jätkusuutlikkusele ning ka innovatsiooni ulatuse laiendamist, et tegeleda ühiskondlike väljakutsetega ja edendada kasutajakesket lähenemist innovatsioonile.

Disain võib aidata neid strateegilisi prioriteete saavutada, tuues innovatsiooniprotsessi kasutaja kogemuse aspekti ning kasutades multidistsiplinaarseid meetodeid ja oskusi, et luua tarbijate mitmekesisest vajadusest lähtudes märkimisväärselt paremaid tooteid, protsesse, teenuseid ja süsteeme.

Sissejuhatus

SEE, üheteistkümnest Euroopa partnerist koosnev võrgustik, on pühendunud regionaaltasandi strateegiliste eesmärkide saavutamisele innovatsiooni valdkonnas disaini ja loovuse lõimimise kaudu. SEE projekti eesmärk on koguda teadmisi, jagada kogemusi, ärgitada arutelusid, arendada uusi mõttesuundi ja koondada ekspertteadmisi, et anda panus innovatsiooni, ettevõtluse, jätkusuutlikkuse ning regionaaltasandi sotsiaalse ja majandusliku arengu ergutamisse.

Euroopa konkurentsivõime tugevdamiseks peame innovatsiooniprotsessi pidevalt elavdama tavapäraste tugimeetmete laiendamisega, et kiirendada ideede jõudmist turule. Lisaks teadus- ja arendustegevuse, tehnosiirde ja tootearenduse investeringute esikohale tõstmisele tuleb rakendada jätkusuutlikke majandus- ja sotsiaalpoliitika meetmeid. Komisjon on üha enam jõudnud arusaamisele, et "innovatsiooniprotsessi mittetehnilised aspektid, nagu näiteks disain, omavad, enamate uuenduslike toodete ja teenuste loomise seisukohalt, turul üha suuremat tähtsust".²

Sellest tulenevalt tegid SEE partnerid projekti esimeses töötoas (mis toimus Lyonis 2009. aasta juunis) koostööd oma valitsuste esindajate või regionaaltasandi poliitikakujundajatega, et uurida innovatsiooni edendamise võimalusi ja takistusi. Disainisektori töötajad ja poliitikakujundajad osalesid kahes ülesandes, mille eesmärk oli liita kokku valdkonna huvigruppide ja

valitsuse esindajate ekspertteadmised ning erinevad seisukohad. Esimeses ülesandes anti ülevaade innovatsioonipoliitikatest SEE partnerregioonides ning disainile ettenähtud vahendite mahust. Teises ülesandes määratlesid mainitud kaks rühma konkreetseid mooduseid, kuidas disain ja loovus võiksid innovatsioonipoliitika mõju, mahtu ja tõhusust veelgi suurendada.

Riiklike ja regionaalsete innovatsioonipoliitikate ülevaate põhjal tõstsid partnerid esile innovatsiooni strateegilised prioriteedid oma riikide ja regioonide peamistes poliitikadokumentides. Neid SEE partnerregioonide strateegilisi eesmärke kõrvutati Euroopa Komisjoni poolt "Laiapõhjalises innovatsioonistrateegias" määratletud prioriteetidega.³ Sellest võrdlevast analüüsist kerkis esile kuus peamist, kõige tähtsamat prioriteeti:

Võti: SEE poliitikaprioriteedid

Teenuste innovatsioon	●
Riigihanked	○
Koostööklastrid ja -võrgustikud	+
Juhtivad turud ja ökoinnovatsioon	▲
Intellektuaalomandi õigused	—
Innovatsiooni ulatuse laiendamine	◆

² Komisjoni teatis "Ühenduse innovatsioonipoliitika läbivaatamine muutuva maailma taustal", 2. september 2009, KOM(2009)442, lk. 6.

³ Komisjoni teatis "Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia", 13. september 2006, KOM(2006)502, lk. 4-16.

Innovatsioonipoliitika strateegilised prioriteedid Euroopa Liidus ja SEE partnerregioonides/riikides ⁴

EL Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia ⁵	Teenuste innovatsioon	Riigihanked innovatsiooni toetamiseks	Koostööklastrid ja -võrgustikud	Juhtivad turud ja ökoinnovatsioon	Intellektuaalomandi õigused	Oskused ja haridus	Standardimine innovatsiooni toetuseks	Tõhus regulatsioon ja seadusandlus	Soodne keskkond teadus- ja arendusinvesteeringuteks		
	●	○	+	▲	—						
Flandria / Belgia Flandria innovatsioonipoliitika 2009–2014	Teenuste innovatsioon	Riigihanked (innovatiivsed hanked)	Teadmiste kolmnurk (haridus – teadus – tööstus)	Jätkusuutlikkus	Intellektuaalomandi õigused	Innovatsiooni ulatuse laiendamine	Standardimine	Väljundile suunatud avaliku sektori kulutused	Avatud innovatsioon		
	●	○	+	▲	—	◆					
Taani InnovationDenmark 2007–2011	Teenuste innovatsioon	Teenuste disain	Teadus- ja ettevõtlusring-kondade sidemed	Jätkusuutlikkus	Intellektuaalse omandi õigused (sh disain, patendid ja kaubamärgid)	Kasutajakeskne innovatsioon	Innovatsiooni-alased haridus-programmid	Investeeringud inimkapitali	Teaduse kommertsialiseerimine	Rahvusvaheline teadus- ja innovatsioonialane koostöö	
	●	●	+	▲	—	◆					
Eesti Teadmistepõhine Eesti. Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni strateegia 2007–2013	Konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus	Innovatiivne ettevõtlus	Pikaajalisele konkurentsivõimelisele koolitus- ja kõrgharidussüsteemile suunatud poliitikakujundamine	Innovatsiooniühiskond	Inimkapital	Avaliku sektori innovatsioon ning teadus- ja arendustegevus	Ettevõtete innovatsioonivõimekus				
						◆					
Soome Valitsuse teatis parlamendile Soome riikliku innovatsioonistrateegia kohta 2009	Pädevuste baas	Innovatsiooni-süsteem	Rahvusvahelisel konkurentsivõimelisele koolitus- ja kõrgharidussüsteemile	Innovatsiooni rahvusvahelistumine	Tugevad ja võrgustiku ühendatud innovatsioonikeskused	Laiapõhjaline innovatsiooni-tegevus	Keskfond kasvatavate ettevõtete toetamiseks	Nõudluse ja kasutajale suunatud tegevdamine	Keskvalitsuse korporatiivne juhtimine ja süsteemne lähenemine	Innovatsioonitegevuse ressursid	
						◆					
Rhone-Alpes / Prantsusmaa Regionaalse majandusarengu kava 2005–2010	Innovatsiooni- ja loovuskultuur	Uurimistegevuse optimeerimine	Klastrid ja sidemed teaduse ja innovatsiooni vahel	Jätkusuutlikkus	Patendiõigused	Disain	Keskendumine info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale	Ettevõtlusvaimu tõstmine			
			+	▲	—	◆					
Iirimaa Innovatsioon Iirimaa. Poliitikadokument 2008	Innovatsioon teenustes ja arenevates sektorites	Riigihanked	Võrgustikud, klastrid ja väravad	Partnerlus ja töökohal toimuv innovatsioon	Intellektuaalomandi kaitse ja haldus	Ettevõtluse ja äritegevuse laiendamine	Oskuste arendamine	Teadmussiire	Konkurents ja parem regulatsioon		
	●	○	+		—						
Toskaana / Itaalia Regionaalse konkurentsivõime ja tööhõive programm 2007–2013	Tootearendus ja -uuringud	Riigihanked	Teadus- ja tööstus-ringkondade sidemed	Juhtivad turud ja jätkusuutlikkus	Tehnosiire	Avalike teenuste innovatsioon					
		○	+	▲		◆					
Poola Innovatiivse majanduse tegevusprogramm 2007–2013	Uute tehnoloogiate teadus- ja arendustegevus	Elektrooniline haldus	Teadmiste kolmnurk (haridus – teadus – tööstus)	Teadus- ja arendustegevuse infrastruktuur	Intellektuaalomandi õigused	Disain	Innovatsiooni-kapital	Innovatsiooni-investeeringud	Innovatsiooni levitamine	Poola majanduse rahvusvahelistumine	Infoühiskond
			+		—	◆					
Sloveenia [Innovatsioonipoliitika puudub] ⁶	Tehnoloogia ja arendustegevus ettevõtetes	Inimressursid teadus- ja arendustegevuseks ettevõtetes	Riiklik innovatsiooni-süsteem	Innovatsioonikesk-kond ja -teenused	Uute ja alustavate innovatiivsete ettevõtete rahastamine						
Kataloonia / Hispaania Kataloonia valitsuse tegevuskava aastaks 2009	Tehno- ja tootmissiire	Tootearendus ja -uuringud	Konkurentsivõime	Jätkusuutlikkus	Mittetehnoloogiline innovatsioon						
				▲	◆						
Wales / ÜK One Wales 2007–2011 ⁷	Elavad kogukonnad	Tervislik tulevik	Õitsev ühiskond	Jätkusuutlik keskkond	Elukestev õpe	Õiglane ühiskond	Rikas ja mitmekesine kultuur	Tugev ja kindel rahvas			
				▲							

⁴ Partnerid Belgias, Hispaanias, Itaalias, Prantsusmaal ja Walesis on keskendunud pigem regionaalpoliitika tegevustele ja arengukavadele kui riiklikele poliitikaaladele.

⁵ Komisjoni teatis "Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia", 13. september 2006, KOM(2006)502.

⁶ Kuna kõikehõlmav innovatsioonipoliitika Sloveenia riiklikul tasandil puudub, on prioriteedid võetud Majandusministeeriumi (ettevõtluse ja konkurentsivõime direktoraat) ja Kõrghariduse, teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi (tehnoloogia direktoraat) tegevuskavadeist. Mõlema ministeeriumi kohustuseks on valmistada ette meetmeid innovatsiooni toetamiseks.

⁷ Konkreetse innovatsioonipoliitika puudumisel Walesis on aluseks võetud dokument "One Wales", kuna see kajastab koalitsioonivalitsuse erakondade konsensust riigi prioriteetides.

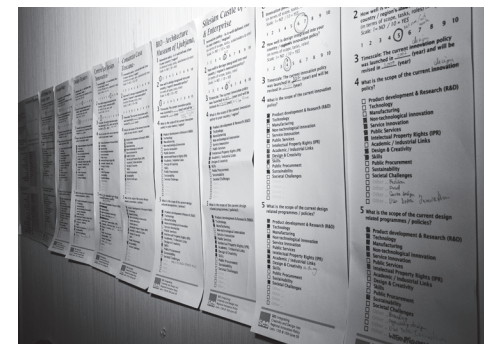
Sissejuhatus

Käesolevas kogumikus püüame iga eelpool toodud prioriteedi osas selgitada, miks antud küsimus on regionaalse innovatsiooni- poliitika tugevdamise seisukohalt kriitilise tähtsusega. Selleks esitame uusimat teavet käivitavate jõudude ja takistuste kohta, uurime, kuidas väljakutsete lahendamiseks saab kasutada disaini ja loovust, toome näiteks illustratiivseid juhtumianalüüse ja töstame esile poliitikasoovitusi. Käesoleva kogumiku esmane eesmärk on näidata, millist strateegilist rolli võivad disain ja loovus innovatsiooni poliitikaprioriteetide saavutamisel mängida.

Käesolev väljaanne on suunatud poliitika- kujundajatele kogu Euroopas, eelkõige SEE partnerregioonides. Mõned soovitusel ei pruugi olla kohaldatavad teatud piirkondades, ent on asjakohased teistes. Lisaks juhime tähelepanu ka sellele, et terminoloogia võib varieeruda. Disaini, loovuse ja innovatsiooni standardmõistete puudumine tekitab probleeme nii avaliku poliitika protsessis kui ka igapäevases praktikas. Seetõttu on käesolevas kogumikus kasutatud neid mõisteid järgmises tähenduses:

Innovatsioon – tähendab uue või oluliselt täiustatud toote (kauba või teenuse) või protsessi juurutamist, uue turundus- või organisatsioonimeetodi rakendamist äripraktikas, töökoha korralduses või välis- suhetes.⁸ Euroopa Komisjoni määratluse kohaselt on innovatsioon konkurentsivõime ja majanduskasvu peamine mootor ning osa keskkonna- ja sotsiaalvaldkonna välja- kutsete lahendusest.⁹

Disain – on töövahend innovatsiooni elluviimiseks. See on tegevus, mille käigus loiakse ja arendatakse välja plaan uue või oluliselt täiustatud toote, teenuse või süsteemi teostamiseks, mis tagab parima ühilduvuse kasutaja vajaduste, püüdluste ja võimetega ning võimaldab arvesse võtta majandusliku, sotsiaalse ja keskkondliku jätkusuutlikkuse aspekte.¹⁰

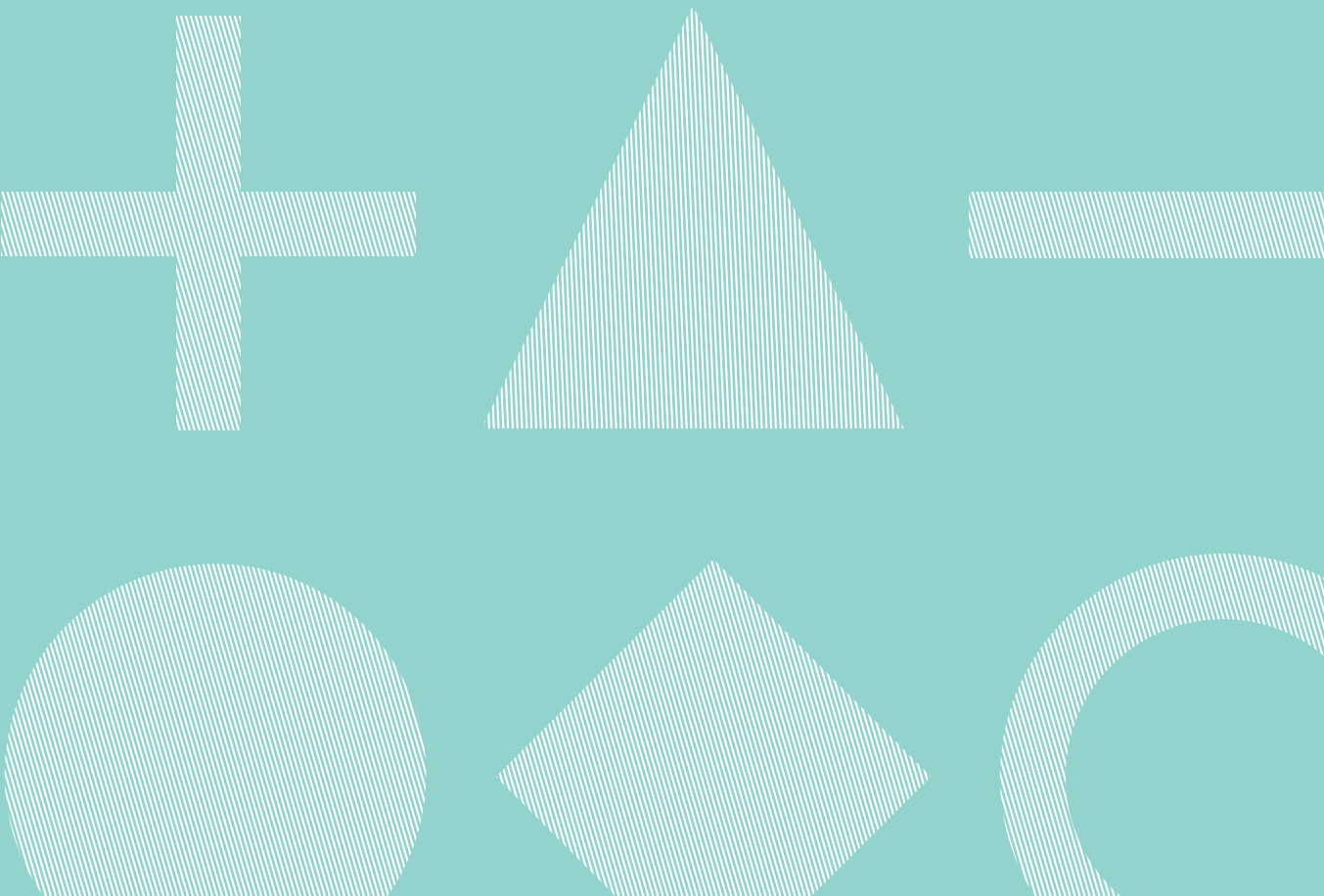

SEE temaatiline töötuba: loovuse ja disaini lõimimine regionaalsesse innovatsioonipoliitikasse (Lyon, 15.–16. juuni 2009)

⁸ Oslo Manual - Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, Organisation for Economic Co-operation and Development, 3rd Edition, 2005.

⁹ Komisjoni talituse töödokument "Design as a driver of user-centred innovation", 7. aprill 2009, SEK(2009)501, lk. 5.

¹⁰ ELi konsultatsioonis "Disaini kasutajakeskse innovatsiooni käivitajana" väljapakutud mõiste, ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat, aprill 2009.

Innovatsioonipoliitika prioriteedid

Euroopa Komisjon ja mitme SEE partnerriigi valitsused on määranud teenuste innovatsiooni uuendusvaldkonna strateegilise prioriteedina, kuna teenustesektor mängib Euroopa Liidu majanduses üha tähtsamat rolli ning moodustab kaks kolmandikku tööhõivest ja SKPst.¹¹ Komisjon on märkinud, et “teenuste innovatsioon on üks peamisi majandusliku heaolu mootoreid ja Euroopa majanduse uuendamise seisukohalt väga tähtis”.¹² Samas aga on teenuste innovatsioon riiklikes ja regionaalpoliitikates endiselt suhteliselt vähearendatud. Eelkõige on puudu innovatsioonist avalikes teenustes ja teenusedisaini ekspertteadmistest erasektoris.

Komisjoni talituse 2009. aasta töödokumendis “Väljakutsed ELi toetuses teenuste innovatsioonile” märgitakse peamiste väljakutsetena teadmistebaasi laiendamist teenuste valdkonnas (uurimistegevuse laiendamine teenusekontseptsioonide alal ja paremate võrgustike loomine teadus- ja äriühenduste vahel), innovatsiooni toetamise mehhanismide kohandamist ettevõtete konkreetsetele vajadustele (kohandades nõustamist ja rõhutades tuge mittetehnoloogilisele ja kasutajakesksele innovatsioonile) ja nõudluse suurendamist uuenduslike teenusekontseptsioonide järele (kasutades avalikke teenuseid ja riigihankeid laiema nõudluse tekitamise vahenditena).¹³ Laiendades lähenemist teenuste uuendamisele, kus klient on veelgi kesksel kohal, võib teenustele kasuks tulla teadlik disainiprotsess. Teenuste disain on terviklik lähenemine, mille raames analüüsitakse, kuidas kasutajad mingi teenusega suhestuvad ja loovtehnikaid rakendades leitakse parim lahendus nii kasutajale kui ka tootjale. Kuigi teenuste disaini valdkond on suhteliselt uus, on esile

kerkimas parima tava meetodid, mis aitavad organisatsioonidel hinnata olemasolevaid teenuseid, luua uusi lisaväärtusega teenuseid ja muuta oma organisatsioonikultuuri teenuste paremaks osutamiseks ja toetamiseks. Selleks, et pakkuda ka erasektoris teenuste disaini ekspertteadmisi, on vaja sekkuda, stimuleerides kasvu teadmussiidre kaudu ja luues nõudlust läbi teenuste disaini rakendamise avalikes teenustes.

Juhtumianalüüs: Teenuste disain polüskleroosi patsientide teenindamiseks (Ühendkuningriik)

2007. aastal pärast kohaliku polüskleroosi (*sclerosis multiplex*) kliiniku sulgemist, mis jättis 400 patsienti meditsiinilise abita, palkas Ealing Primary Care Trust teenuste disaini konsultatsioonifirma LiveWork uuendatud ravisüsteemi arendama. Jälgides 15 polüskleroosi patsienti, hinnates nende tervisliku seisundi mõju nende igapäevaelule ja konsulteerides paljude erinevate huvitatud osapooltega, õnnestus disaineritel teenuste osutamise sissejuurdunud tavad ümber korraldada. Pakuti välja rida lahendusi, et luua paindlik süsteem, mis suudaks tagada igale inimesele juurdepääsu just tema konkreetsetele vajadustele kohandatud polüskleroositeenustele. Arendustöö tulemusel välja töötatud teenusega toodi hoolitsus patsientide eest kohaliku kogukonna tasandile ja inimesed pääsesid otse neile vajaliku arsti või terapeudi juurde. Teenust pakkus spetsiaalselt moodustatud polüskleroosimeeskond, kuhu oli kaasatud riiklik tervishoiuteenistus, kohalik polüskleroosi ühendus ja sotsiaaltalitus. Uus teenus on parandanud patsientide elukvaliteeti ja vähendanud haiglaravi vajavate patsientide arvu.¹⁴

Poliitikasoovitused

- Algatada teadustegevus teenuste innovatsiooni valdkonnas ning pakkuda sellele traditsioonilise teadus- ja arendustegevusega võrreldavat tuge, et tõsta avaliku ja erasektori teadlikkust, süvendada ekspertteadmisi ja luua erialaste teadmiste kogum.
- Soodustada teenuste innovatsiooni alaste teadmiste ülekandmist erasektoris, tugevdades akadeemiliste ringkondade ja ettevõtlike vahelisi sidemeid.
- Soodustada mittetehnoloogilist lähenemist innovatsioonile, laiendades innovatsiooni tugimehhanisme kasutajakesksetele protsessidele nagu näiteks teenuste disain, et paremini vastata ettevõtlike ja klientide nõudmistele.
- Suurendada erasektoris nõudlust uuenduslike teenusedisaini lahenduste järele, käivitades teenusedisaini pilootprogramme avalikes teenustes.

¹¹ Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-services/index_en.htm

¹² Komisjoni “European Services Innovation Memorandum”, November 2007.

¹³ Komisjoni talituse töödokument “Challenges for EU support to innovation in services – Fostering new markets & jobs through innovation” 9. september 2009, SEK(2009)1195, lk. 3-4.

¹⁴ Lähemat teavet leiata aadressilt: <http://www.livework.co.uk/our-work/NHS>.

Riigihanked on kogu Euroopa innovatsiooni-tegevuses määratletud strateegilise prioriteedina, kuna riigihangete toetusega on võimalik ärgitada innovatsiooni. Komisjoni 2006. aasta aruandes “Innovatiivset Euroopat luues” kutsuti liikmesriikide valitsusi üles “kasutama riigihanket, et soodustada nõudlust uuenduslike kaupade järele ning ühtlasi parandama avalike teenuste taset”.¹⁵ Sellele loogikale tuginedes on ülimalt tähtis soodustada riigihangete ja avalike teenuste tarka rakendamist uuendusliku tava levitajatena.

Riigihangete näitajad kogu Euroopas on märkimisväärsed – näiteks dokumendis “VKEde majandusmootori kiirendamine läbipaistvate, lihtsate ja strateegiliste hangete kaudu” märgitakse, et 2008. aastal “moodustasid riigihanked, hinnangulise väärtusega 175 miljardit naelsterlingit, ligikaudu 13 protsenti Ühendkuningriigi sisemajanduse kogutoodangust ja on oluline osa majandusest”.¹⁶ Seega võivad riigihanked olla võimsaks vahendiks innovatiivse tava levitamisel. Disain võib aidata valitsustel kasutada riigihanket nii innovatsioonieesmärkide saavutamiseks kui ka hankeprotsessi täiustamiseks ja jätkusuutlikkuse edendamiseks. Disainiaspekt on täna riigihangetes vähe esindatud, kuna puudub teadlikkus ja kaldutakse keskenduma pigem odavaimatele kui parima kvaliteediga lahendustele. Parema disaini tellimise praktika ja läbimõelduma riigihankeprotsessi tulemuseks oleksid kasutajakesksemad, tõhusamad, innovatiivsemad ja kvaliteetsemad teenused ja infrastruktuurid. Avalik sektor peaks olema

eeskujuks disaini tõhusale rakendamisele, muutes hankeprotsessi läbipaistvamaks, väärtustades disaini, loovust ja uuenduslikke lahendusi, austades intellektuaalomandi küsimusi ja soodustades õiglast konkurentsi.

Juhtumianalüüs: jätkusuutlik ostmine Toskaanas (Itaalias)

Pärast ÜRO 1992. aasta konverentsi Rio de Janeiros moodustasid kohalikud omavalitsused Toskaanas jätkusuutliku arengu põhimõtete rakendamiseks võrgustiku “Agenda21”. Võrgustik on käivitanud viis tööühma erinevatel jätkusuutlikkusega seotud teemadel, sh jätkusuutlik ostmine. See tööühm on koostanud juhendi pealkirjaga “Rohelised riigihanked”¹⁷ säästliku ostutava levitamiseks, et kohalikud ametiasutused saaksid edendada jätkusuutlikku innovatsiooni. Juhendist on saanud tähtis töövahend kohalikele VKEdele avaliku sektori pakkumiskutsetele vastamisel, sisaldades mitmekülgset loetelu jätkusuutlikkuse ja ökodisainiga seotud kriteeriumitest, mille alusel pakkumisi hinnatakse. See juhend on suurendanud kohalike ettevõtete osalemist hankeprotsessis, kuna lisaväärtusega komponendid on tõstetud eeliskohale. Näiteks Fattorini mööblifirma töötas välja koolimööbli kollektsiooni vastavalt juhendis toodud rohelse ostmise kriteeriumitele ning on sellest ajast alates võitnud hanket ka riiklikul tasandil ning arendanud terve ökodisainiga lastemööbli tooteperekonna.

Poliitikasoovitused

- Suurendada nõudlust innovatiivsete kaupade ja teenuste järele riigihankeprotsessi ja avalike teenuste kaudu.
- Kehtestada reeglid paremate hankeprotsesside kujundamiseks, rõhutades hankeprotsessis innovatiivsete lahenduste eelistamist.
- Tagada parim tava innovatsiooni ostmisel, kehtestades vastavad indikaatorid pakkumuste hindamiseks (rohelisemad hanked, hinna ja lisandväärtuse suhe ning suurem rõhuasetus disainipõhistel omadustel nagu ergonoomika ja materjalid).
- Teadvustada, et innovatsioon ja disain on valdkonnad, mille analüüs ja rakendamine nõuab ekspertteadmisi. Seega ei pruugi tavapärastest hankeprotsessidest nende valdkondade puhul piisata ning vajalik on spetsialistide kaasamine.

¹⁵ Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni sõltumatu eksperthühm “Creating an Innovative Europe”, EUR 2005, lk. 1-2.

¹⁶ Riigikassa “Accelerating the SME economic engine: through transparent, simple & strategic procurement”, november 2008, lk. 3.

¹⁷ Juhendiga “L'ABC degli Acquisti Verdi Pubblici” (itaalia keeles) tutvumiseks külastage: http://ag21.comune.fi.it/retetoscana/strumenti/il_quaderni_rete.htm.

Koostööklastrid ja -võrgustikud

Euroopa Liidu strateegiliste prioriteetidega innovatsiooni valdkonnas omistatakse olulist tähtsust tööstuse (eelkõige VKEde) ja teaduse omavahelise sidumise soodustamisele koostööklastrite ja -võrgustike kaudu. Euroopa Liidu eesistujamaa 2008. aasta märtsi otsustes rõhutati tungivat vajadust parandada "teaduse ja tööstuse sidemeid ja maailmatasemel innovatsiooniklastreid ning regionaalsete klastrite ja võrgustike arendamist".¹⁸ Euroopa regioonide teadus- ja arendustegevuse potentsiaali tugevdamine ülikoolide, teadusasutuste, VKEde ja asjaomaste majandussektorite ekspertteadmiste ühendamise teel, et klastrid saaksid investeerimisvõimalusi maksimaalselt ära kasutada, on rahvusvaheliste tunnustatud tippkeskuste loomiseks kriitilise tähtsusega.

Kuna disain ja loovus on innovatsiooni peamised komponendid, suurendab nende sektorite lõimimine innovatsiooniklastritesse ettevõtluse dünaamilisust ja aitab kaasa teadmispõhise majanduse loomisele Euroopas. Nende sektorite esindajad soodustavad ekspertteadmiste voogu, laiendades innovatsiooniprotsessi ulatust. Komisjoni teatises "Teel Euroopa Liidus asuvate maailmatasemel klastrite poole" rõhutatakse, et "Euroopas klastritest puudus ei ole". Samas aga "tähendab turu jätkuv killustatus, nõrgad tööstuse ja teaduse sidemed ja ebapiisav Euroopa Liidu sisene koostöö, et ELi klastritel ei ole alati seda olulist jõudu ja innovatsioonivõimekust, mis on vajalik jätkusuutlikuks globaalseks konkurentsiks ja jõudmiseks maailmaklassi tasemele."¹⁹

SEE projektis on tähtsa küsimusena esile kerkinud tööstuse (VKEde ning disaini- ja loomesektori) ja teadusringkondade (ülikoolide ja uuringuasutuste) kaasamine koostööklastritesse. "See, sageli ette planeerimata, tihe formaalne ja mitte-formaalne kontakt ja ärialase info, oskusteabe ja tehniliste ekspertteadmiste vahetamine klastrites võib tuua kaasa tehnosiirde ning uute ja tihti ootamatute ideede ja uute loominguiliste disainilahenduste, toodete, teenuste ja ärikontseptsioonide väljatöötamise, millega parandatakse ettevõtete innovatsioonitulemusi."²⁰

Juhtumianalüüs: Kataloonia tekstiiliklastrid (Hispaania)

Kataloonia valitsus teadvustas 1990ndate alguses, et piirkonna tekstiilitööstuse konkurentsivõime säilitamiseks tuleb käivitada algatus tarneahela kõikide osade ühendamiseks (alates lõngast kuni disaini ja lõpptooteni). Perioodil 1993–1997 moodustati sektori killustumise vältimiseks kolm tekstiiliklastrit, rakendades traditsioonilises tööstuses kanalite kontrolli strateegiat. Kahe aastaga aitas "Programa de Marques de Canal"²¹ rohkem kui viiekümnel ettevõttel tekstiili ja sellega seonduvatest valdkondadest viia oma tooted rahvusvahelisele turule. Programm soodustas strateegilist planeerimist ja kaalutlemist, mis hõlmas teadmisi turust, läbivat brandingut, disaini, jaemüüki, tarneahela juhtimist ja logistikat, et saavutada kõrge tasuvus, kiirendada toodete turulejõudmist ja soodustada

kliendikeskset ärimõtlemist. Kuigi tootmine on viidud allhangetena välismaale, on piirkond säilitanud suurema lisaväärtusega tegevused, nagu disain, turundus, jaemüük, turustamine ja logistika. Sellest algatusest on välja kasvanud Hispaania suuruselt teine tekstiilieksportija Mango, millel on 900 kauplust 72 riigis. Regiooni tekstiilitööstus on muutunud tootmiskesksest turukeskseks, kuna klastriettevõtted on saanud jagada infot, et reageerida tarbijate nõudmistele, turu kõikumistele ja uutele arenevatele turustuskanalitele.

Poliitikasoovitused

- + Anda klastritele globaalses konkurentsisis osalemiseks ja tunnustatud tippkeskusteks saamiseks vajalik kriitiline mass ja ressursid, sh loominguiline panus, nt ekspertteadmised disainis.
- + Soodustada tihedaid sidemeid tööstuse (VKEde ja loomesektor) ja teadusringkondade (ülikoolid ja uurimisasutused) vahel, et luua sihtsektorites maailmatasemel tippkeskuseid.
- + Viia ellu klastripoliitikat regionaalsel ja riiklikul tasemel ning edendada Euroopasiseselt rahvusvahelisi võrgustikke, mis soodustavad disaini ja loovuse lõimimist partnerluslepingute kaudu.

¹⁸ *Presidency Conclusions of the Brussels European Council*, 13.-14. märts 2008, 7652/08, lk. 6.

¹⁹ Komisjoni teatis "Towards world-class clusters in the European Union: Implementing the broad-base innovation strategy", 17. oktoober 2008, KOM(2008)352, lk. 5.

²⁰ Komisjoni talituse töödokument "Klastrite ja klastripoliitika mõiste ja roll konkurentsivõimes ja innovatsioonis", Europe INNOVA / PRO INNO Europe dokument nr 9, SEK(2008)2637, lk. 14.

²¹ Lähemat teavet leiata Kataloonia rõivatööstuse aruandest "Euroopa klastrite kaardistamise projekt: Euroopa äriklasterite määramine, analüüs ja seire", 18. jaanuar 2008, *Euroopa Klastrite Seirekeskus*.

Juhtivad turud ja ökoinnovatsioon

Komisjon on rõhutanud, kui tungivalt on tarvis ära kasutada Euroopa konkurentsieeliseid, eelkõige juhtivaid turge ja nende raames ökoinnovatsiooni ja jätkusuutlikkust, sh taaskasutus, taastuvad energiaallikad, jätkusuutlik ehitus ja jätkusuutlik tarbimine. Ettevõtlike ja tööstuse peadirektoraat on märkinud, et “need turud on ülimalt innovatiivsed, reageerivad klientide vajadustele ja sõltuvad riiklike poliitikameetmetega soodsa keskkonna loomisest enam kui teised turud”.²² Selles kontekstis ei puuduta jätkusuutlikkus mitte ainult toote, teenuse või süsteemi elutsükli ja selle võimet ajale vastu pidada, vaid ka strateegilist pikaajalist lähenemist tulevikule.

Komisjoni teatises “Ühenduse innovatsiooni- poliitika läbivaatamine muutuva maailma taustal” on täiendavalt rõhutatud, et juhtivad turud, ökoinnovatsioon ja jätkusuutlikkus võimaldavad Euroopa tööstustel “asetada end globaalse väärtusahela ülemisse otsa, tehes Euroopast energia- ja ressursitõhusate toodete ja tehnoloogiate liidri maailmaturul ning andes meile globaalseks tegutsemiseks vajalikud vahendid”.²³ Regionaalsel tasandil pühendumine jätkusuutliku, innovatsioonisõbraliku ühiskonnani jõudmiseks nõuab avaliku ja erasektori koostööd. Ettevõtted peavad olema sotsiaalselt vastutustundlikud ja regionaalsed valitsused peavad mängima juhtivat rolli nõudluse loomises jätkusuutliku innovatsiooni järele hankeprotsessi kaudu ning ressursitõhusate toodete ja teenuste edendamise teel. Komisjon on märkinud, et avalik sektor saab soodustada innovatsiooni juhtivatel turgudel, luues tingimused innovatiivsete toodete ja teenuste edukaks kinnistumiseks turul sellistes valdkondades nagu e-tervishoid, ökoinnovatsioon ja ökoehitus.²⁴

Seoses poliitilise sekkumisega juhtivatel turgudel tõuseb disain üha enam esile kui kriitilise tähtsusega ühendusliku jätkusuutlikkuse ja innovatsiooni vahel. Jätkusuutlikkusega on seotud mitmed huvitatud osapooled. Disainiprotsessi abil on võimalik seda konteksti strateegiliselt mõista ning rakendada integreeritud lähenemist innovatsioonile.

Juhtumianalüüs: büroomööbli akrediteeritud ökodisain (Ühendkuningriik)

Jätkusuutlike hangete nõuded on viimastel aastatel oluliselt suurenenud ja büroomööbli sektor on üha enam põhjaliku uurimise all toodete keskkonnanäitajate osas. Walesis otsis mööblitootja Orangebox mooduseid oma tootmise optimeerimiseks, et neid nõudeid täita – eesmärk, mis saavutati nn hällist-hällini-olelusringi (Cradle 2 Cradle, C2C) standardite vastuvõtmisega. C2C on kõikehõlmav lähenemine toote- ja süsteemiarendusele, mis on suunatud tõhusale ja jäätmevabale tulemusele. See sertifitseerimisel põhinev lähenemine on ettevõtetele abiks toodete arendamisel, mida on võimalik igavesti taaskasutada ja mis igavesti “taassünnivad” – eesmärk, mis saavutatakse tootes ja tootmisprotsessis kasutatavate keemiliste materjalide analüüsimise ja asendamise teel.²⁵ Orangebox sai C2C akrediteeringu oma tooli Ara Task Chair eest, kui oli tutvustanud pikendatud elueaga toodet ning süsteemi, mis tagab taastõdeldavuse elutsükli lõpul. Ettevõtet ärgitas seda protsessi käivitama ökodisaini keskus, mille eesmärgiks on aidata Walesi tööstusettevõtetel rakendada tõhusat ökodisaini.²⁶

Poliitikasoovitused

- ▲ Parandada pakkumist ja nõudlust juhtivatel turgudel mikrotegevuste kaudu, millega soodustatakse ökoinnovatsiooni ja jätkusuutlikku disaini.
- ▲ Tõsta formaalse ja mitteformaalse hariduse arendamise kaudu ühiskonna teadlikkust jätkusuutlikkusega seonduvatest teemadest ja ökodisaini kasuteguritest tööstusele.
- ▲ Soodustada õppimist ja luua ettevõtete võimekus jätkusuutlikuks innovatsiooniks.
- ▲ Luua nõudlus disaini ja jätkusuutliku innovatsiooni järele riigihangete kaudu.

²² Euroopa Komisjoni ettevõtlike ja tööstuse peadirektoraat:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/index_en.htm.

²³ Komisjoni teatis “Ühenduse innovatsioonipoliitika läbivaatamine muutuva maailma taustal”, 2. september 2009, KOM(2009)442, lk. 4.

²⁴ Euroopa Komisjoni ettevõtlike ja tööstuse peadirektoraat: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/index_en.htm.

²⁵ Lähemat teavet leiate MBDC Cradle to Cradle sertifitseerimise veebisaidilt: <http://www.c2ccertified.com/>.

²⁶ Lähemat teavet Walesi ökodisaini keskuse kohta leiate aadressilt: <http://www.ecodesigncentre.wales.org/>.

Intellektuaalomandi õigused

Regionaalvalitsused kogu Euroopas mõistavad üha enam, et intellektuaalomandi õigused on tõhus vahend eduka innovatsiooni toetamiseks. Samuti on Komisjon teadvustanud, et “piisav õiguslik raamistik teadmiste nõuetekohaseks kaitsmiseks on innovatiivse ühiskonna üks eeltingimus”.²⁷ Intellektuaalomandi õiguste süsteemid mängivad olulist rolli, aidates ettevõtetel saavutada ja säilitada innovatsioonile tuginevaid konkurentsieelseid.

Intellektuaalomandi õigused ei kehti patentide, autoriõiguste, tööstusdisaini ja kaubamärkide vormis mitte ainult tehnoloogilistele uendustele, vaid ka uutele arengusuundadele juhtimise, teenuste ja süsteemide valdkonnas. PRO INNO Europe memorandumis “Tökete kõrvaldamisest, võimaldamaks VKEdel paremini kasutada intellektuaalomandi õiguste süsteemi” kinnitatakse, et intellektuaalomandi õigused on vahend loomingu, innovatsiooni ja leiutiste kommertsväärtuse võimendamiseks ning vaja on meetmeid, et VKEd saaksid neid vahendeid paremini ära kasutada. Praegu kalduvad VKEd kaitsemeetodina rohkem kasutama ärisaladusi, kuna intellektuaalomandi õiguste süsteem on kulukas ja keeruline.²⁸ Kuigi intellektuaalomandi õigustega seotud kulud ja protsessi keerukus võivad innovatsiooni pidurdada, võivad intellektuaalomandi õigused strateegiliselt kasutatuna saada VKEdele kindlaks allikaks uue, täiendava või suurema tulu teenimisel. PRO INNO memorandumis soovitatakse kaaluda intellektuaalomandi õigusi lahutamatu osana äritegevuse planeerimisest, ent rõhutatakse, et VKEd ei mõista intellektuaalsete varade

olemust piisavalt, võrreldes nende suuremate konkurentidega.²⁹ Samuti loobuvad teadlased intellektuaalomandi õigustega seotud kulude tõttu oma uute lahenduste kommertsialiseerimisest. Seda on võimalik toetada alternatiivsete meetoditega nagu koostöö tööstusettevõtete ja autoritasud ettemakstud tasude asemel.

Juhtumianalüüs: intellektuaalomandi skaneerimise projekt Flandrias (Belgia)

2008. aasta detsembrist kuni 2010. aasta novembrini viib Flaami valitsuse ettevõtlusagentuur läbi Euroopa Regionaalarengufondi (ERDF) kaasrahastatavat projekti “IP scan” (intellektuaalomandi skaneering), mille raames osutatakse flaami VKEdele tasuta konsultatsiooniteenust intellektuaalomandi õiguste haldamise küsimustes.³⁰ Ettevõtlusagentuur kavandas “intellektuaalomandi skaneeringu” VKEde tugevate ja nõrkade külgede väljaselgitamiseks, et pakkuda välja optimeerimise tegevuskavasid. Kui pärast intellektuaalomandi skaneeringut on vaja täiendavaid ekspertteadmisi (seoses autoriõiguste, kaubamärgistamise, mudelite, konfidentsiaalsuse või intellektuaalomandi sätetega lepingutes jne) toetab ERDF täiendavat nõustamist kuni 1200 euro väärtuses. Projekti eesmärk on tõsta VKEde teadlikkust intellektuaalomandi varadest ja nende kasutamisevõimalustest. ERDF tegi ettepaneku, et intellektuaalomandi skaneeringus osaleks 200 VKEd ja saadaks 150 soovitud väljastpoolt.

Poliitikasoovitused

- Tõsta eelkõige VKEde hulgas teadlikkust intellektuaalomandi õiguste rollist innovatsiooni juurutamisel, millele järgneb tõhus intellektuaalomandi õiguste toe ja ekspertteadmiste pakkumine ettevõtetele.
- Võimaldada teadlastel rakendada oma intellektuaalomandit kommertsseemärgil koostöö kaudu tööstusettevõtete ja kaaludes alternatiivseid skeeme, nagu näiteks autoritasud ettemakstavate tasude asemel.
- Viia läbi intellektuaalomandi õiguste alase konsultatsiooni pilootprojekte eesmärgiga aidata VKEdel kaitsta oma innovatsiooni- ja disainiinvesteeringuid.
- Soodustada juurdepääsu patendiinfole, et VKEd saaksid kasutajasõbralike online-vahendite abil oma ekspertteadmisi arendada.

²⁷ Komisjoni teatis “Ühenduse innovatsioonipoliitika läbivaatamine muutuva maailma taustal”, 2. september 2009, KOM(2009)442, lk. 10.

²⁸ Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi tellimisel koostatud aruanne “A Memorandum on Removing Barriers for a Better Use of IPR by SMEs”, juuni 2007, PRO INNO Europe, lk. 4.

²⁹ Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraadi tellimisel koostatud aruanne “A Memorandum on Removing Barriers for a Better Use of IPR by SMEs”, juuni 2007, PRO INNO Europe, lk. 5.

³⁰ Lähemat teavet ettevõtlusagentuuri Agenschap Ondernemen kohta (flaami keeles): <http://www.vlaio.be/>

Innovatsiooni ulatuse laiendamine

Lissaboni tegevuskava (2000) oli vastus Euroopa kiratsevale innovatsioonivõimekusele võrreldes peamiste konkurentidega. Selle strateegia piiratud edukus on tõstatanud küsimusi aluspõhimõtete kohta, millele tuginevad praegused innovatsioonipoliitika, ja äratanud huvi mitmekülgsemate innovatsioonimootorite vastu katses tugevdada konkurentsivõimet ning lahendada ka keerulisi poliitilisi ja sotsiaalseid küsimusi. Innovatsiooni mõiste laiendamise ja alternatiivsete lähenemismetodite uurimisega võib Euroopa oma konkurentsieelise tagasi saada, saavutada majanduskasvu ja käivitada sotsiaalseid muutusi.

2009. aasta alguses käivitas Komisjon konsultatsiooni “Disain kasutajakeskse innovatsiooni käivitajana”, mis näitab ilmekalt, kuidas disain on võitmas üleuroopalist tunnustust kasutajate vajadustest innovatiivse lõpptulemuseni viiva protsessina. Disainiuuringute juured on etnograafias. Seega võib disain – põhjaliku arusaamisega indiviidide ja kogukondade ees seisvatest konkreetsete ühiskondlike väljakutsetega seotud probleemidest – anda lõpuks innovatiivseid lahendusi ka kõige keerulismatele küsimustele.³¹ Innovatsiooni fookuse liikudes tõeliste kasutajate tõelistele vajadustele laieneb innovatsiooni kontseptsioon ka disainile, avades inimestele, ettevõtetele ja regionaalmajandustele tohutu hulga võimalusi.³² Kuiigi see on suhteliselt uus valdkond, on kiiresti kogunemas üha rohkem ja rohkem näiteid kogukonnapõhise ja kasutajakeskse disaini positiivsetest

mõjudest. Haridus, transport, tervishoid, linna- ja maaplaneerimine – uus lähenemine disainimõtlemisele on juba andnud panuse peaaegu kõikide avaliku sektori teenusevaldkondade innovatsiooni ning mõjutanud laiemate ühiskondlike probleemide käsitlemist.³³

Juhtumianalüüs: disain jalgrattakuritegude vastu (Ühendkuningriik)

Ühendkuningriigi valitsus on üha enam kasutanud disaini kuritegevusevastastes projektides. Projektis “Bike Off 2”³⁴ rakendati disainiprotsessi jalgrattasõiduga seotud esemete ja stsenaariumite kujundamisel, eesmärgiga vähendada jalgrattavargusi. Projektiga loodi mitmetest huvitatud osapooltest koosnev multidistsiplinaarne võrgustik (kuhu olid kaasatud teadlased, politseinikud, kohaliku omavalitsuse ametnikud, transpordiplaneerijad, disainerid, insenerid ja uurijad), et analüüsida kaasaegseid disainilahendusi turvaliseks jalgaratate parkimiseks, testida parkimiskohti ja levitada jalgrattateemalisi uuringumaterjale. Uuringuid teostati läbipaistvalt, et soodustada avatud innovatsiooniprotsessi ja meelitada ligi mitmesuguseid ekspertteadmisi. Projekti tulemusel töötati välja disainijuhised jalgratate parkimise korraldamiseks, millega rõhutati “kasutajasõbralikku ja kuritarvitajavaenulikku” lähenemist eesmärgiga soodustada jalgrattasõitu. Sellega on antud panus jätkusuutliku transpordi eesmärkide saavutamisse ja tervisliku eluviisi edendamisse.

Poliitikasoovitused

- ◆ Edendada kasutajast lähtuvat innovatsiooni, sh disaini.
- ◆ Laiendada innovatsiooni ja disaini mõistet ja ulatust rakendades neid ka suuremate sotsiaalsete küsimuste lahendamiseks, mitte ainult kommertsprojektide teostamiseks.
- ◆ Käivitada disaini pilootprogramme kogukonnas tõstatatud küsimuste käsitlemiseks.
- ◆ Tuua loominguline disainimõtlemine poliitikakujundamisse, kaasates disainereid multidistsiplinaarsetesse poliitikatöörühmadesse.

³¹ Näiteks Project H Design on heategevuslik organisatsioon, mis toetab, loob ja pakub elukvaliteeti parandavaid humanitaarse tootedisaini lahendusi. Selle publikatsioonis „Design Revolution”, mille autor on Emily Pilloton, esitletakse üle 100 kaasaegse ja jätkusuutliku disainiobjekti ja -süsteemi arengumaailmale: <http://projecthdesign.org/>.

³² Näiteks „Designs of the time 2007” oli esimene kogukonnaprojekt 10-aastases programmis, mille töötasid välja Design Council ja One NorthEast ning millega uuriti jätkusuutlike elamisvõimalusi Kirdes-Inglismaal: <http://www.dott07.com/>.

³³ Näiteks Design Against Crime Research Centre pakub loomingulisi lahendusi kuritegevuse ennetamiseks: <http://www.designagainstercrime.com/>.

³⁴ Lähemat teavet Bike Off 2 kohta leiate aadressilt: <http://www.bikeoff.org/2009/01/05/final-report-wpa2-of-bike-off-2/>.

Innovatsiooni on kaua aega peetud kitsalt tehnoloogia- ja tootmisettevõtete teemaks. Ent küpsemate tarbijaturgudega seotud majanduslike probleemide, intensiivsema globaalse konkurentsi ja finantskriisi taustal ei ole see enam nii. Praeguse arusaama kohaselt hõlmab innovatsioon ka mittetehnoloogilisi ja teenuste sektoreid. Innovatsioonivaldkonna laienemine on iseenesest märk uuenduslikust mõtlemisest.

Hiljuti toimunud esimesel Euroopa innovatsioonialasel tippkohtumisel (oktoobris 2009 Brüsselis) täheldas Euroopa Parlamendi liige ja regionaalarengu komisjoni esimees Danuta Maria Hübner, et „innovatsioon ei ole mitte ühekordne investering, vaid jätkuv protsess”. Põhimõtteliselt peab innovatsiooniprotsess peegeldama laiemaid muutusi Euroopa majanduses, eelkõige nihet tootmiselt teenustele, laiendades investeringuid tehnoloogilistelt teadus- ja arendustegevustelt mittetehnoloogiliste protsessideni nagu disain ja loovus. Antud kontekstis peavad regionaalsed valitsused uue paradigmaga kohanemisel kasutama ennetavaid meetmeid. 2010. aasta kevadel esitab Euroopa Komisjon kavandatava uue Euroopa innovatsiooniseaduse, mis võiks olla regionaalsetele valitsustele teejuhiks jätkusuutliku innovatsiooni rakendamisel.

Käesoleva SEE poliitikasoovituste kogumiku eesmärk on edendada disaini ja loovuse lõimimist regionaalsetesse innovatsioonipoliitikatesse, tutvustades poliitikakujundajatele samm-sammult selle paradigma muutusi ja avanevaid võimalusi. SEE partnerregioonide ja ka ELi tasandi tegevuskavades määratletud innovatsiooniprioriteetide hulgast käsitleti käesolevas uudiskirjas kuut ühist teemat, mille raames keskenduti disaini võimalustele innovatsioonipotentsiaali tõstmisel maksimumini. Näitasime, et disaini saab kasutada avalike teenuste taseme (vt riikliku tervishoiuteenistuse teenuste disaini juhtumianalüüsi) ning ka riigihankeprotsessi parandamiseks (vt jätkusuutliku ostmise juhtumianalüüsi), et ärgitada nõudlust innovatiivsete toodete ja teenuste järele erasektoris. Lisaks võib disain aidata ära kasutada regiooni konkurentsieeliseid juhtival turgudel ning aidata kaasa ökoinnovatsiooni ja jätkusuutlikkuse edendamisele (vt büroomööbli akrediteeritud ökodisaini juhtumianalüüsi). Kaasates disainereid konkurentsivõime klastritesse ja luues tihedamaid sidemeid teadus- ja tööstusringkondade vahel, võib disain soodustada ettevõtluse dünaamilisust (vt Kataloonia tekstiilklastrid).

Vajalik on siiski ka poliitiline raamistik innovatsiooni soodustamiseks intellektuaalomandi õiguste kaudu (vt “IP Scan” projekti). Ja kõige lõpuks annab innovatsiooni ulatuse laiendamine ja mitmekülgsemate distsipliinide, sh disaini kasutamine panuse jätkusuutlikku regionaalarengusse ning sotsiaalsete ja kogukonna probleemide käsitlemise (nagu näha projekti “Disain jalgrattakuritegude vastu” juhtumianalüüsist). Disain leiab üha enam tunnustust ja tõestust innovatsioonivahendina, mida saavad kasutada nii eraettevõtted kui ka avalik sektor. Juhtumianalüüsid näitavad, et organisatsioonid on juba saavutanud olulisi tulemusi. Kui näidete aluseks olevatest mehhanismidest aru saadakse, on neid võimalik korrata kogu Euroopas meie majanduse ja ühiskonna hüvanguks.

Käesoleva kogumiku on koostanud SEE projekt, ühteistkümnest partnerorganisatsioonist koosnev võrgustik, mis teeb tööd selle nimel, et riigi- ja regionaalvalitsused lõimiks disaini oma innovatsioonipoliitikasse. Aastatel 2009–2011 antakse välja neli poliitikasoovituste kogumikku. SEE projekti kaasrahastab INTERREG IVC programmi kaudu Euroopa Regionaalarengu Fond.

Toimetajad

Anna Whicher, Gisele Raulik-Murphy ja Gavin Cawood

Tõlge

Alias Tõlkeagentuur OÜ, Eesti Disainikeskus

SEE Poliitikauuringute grupp

Design Wales, Eesti Disainikeskus, Helsingi kunsti- ja disainiülikool TAIK, Centre for Design Innovation ja BIO – Ljubljana Arhitektuurimuuseum

Tänu sõnad

Kaastööd: Justin Knecht, Andreja Jenko, Ruth-Helene Melioranski, Ingrid Vandenhoudt ja Irene Burroni

Tugi ja panus: Charlotte Arwidi (Euroopa Komisjoni Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat), Jocelyn Bailey (Disaini ja innovatsiooni parlamentaarne grupp), Nicola Giles, Mary McBride (Strategies for Planned Change), Simon O'Rafferty (Walesi ökodisaini keskus), Ben Reason (LiveWork) and Richard Rossington (Walesi parlament)

Kujundus

Kutchibok.co.uk

SHARING EXPERIENCE EUROPE
POLICY INNOVATION DESIGN

Barcelona Centre de Disseny

Barcelona Design Centre

BIO / Architecture Museum of Ljubljana

Śląski Zamek
Sztuki i Przedsiębiorczości
w Cieszynie

Silesian Castle of Art & Enterprise

Consorzio Casa Toscana

Centre for
Design Innovation

Centre for Design Innovation

AR.D.I.
AR D I
CENTRE DU DESIGN

ARDI Rhone-Alps Design Centre

TAIDETEOLLINEN
KORKEAKOULU
UNIVERSITY OF ART AND
DESIGN HELSINKI

University of Art and Design
Helsinki TAIK

Estonian Design Centre

Danish Design Centre

Design Flanders

Design Wales

